

Framhald av síðu 13

rómverskur býur, Carnuntum, ið hevði 80000 íbúgv. Vit vóru nú stóð á sunnara árbakka av Donau, og mark-ið millum rómverjar og barbarar gekk her.

Landsluturin her æt Pannonien. Av Carnuntum er nakað grívið út, og hesir útgrefstrar vóru tætt við har vit búðu. Ein sá her ein litlan þær av einum býi, har rómverskar familjur búðu fyri um 2000 árum síðan. Tó var tað so, at tað mesta av tíðini vóru bert konur og børn heima, menn og synir vóru legionerar, og tað var eitt livlangt starv. Um teir ikki vóru deyðir áðrenn, so sluppu teir ikki úr tænastuni aftur, fyrr enn teir høvdu verið legionerar í 20–25 ár.

Í teimum húsum, sum útgrivin eru, sær ein inn-

rættingina til minsta smálut. Tað var sera framkomin bygging. Har vóru vælskipaðar, steinsettar gøtur í býnum, við vælvirkandi kloakkskipan, og í húsum eru týðulig prógv fyri hitaverki og toaletum við rennandi vatni.

Í samband við útgrefstrar er innrættaður ein opnaskáli, har uppstillaðir eru 35 gravsteinar, tiknir upp av einum kirkjugarðsøki í útgrefstrinum, allir yvir legionerar. Steinarnir eru næstan manns-høgir, og tann útvið 2000 ára gamla innskriftin so týðulig, sum var hon nýliga sett har.

Tú hevur fingið í hendi eitt hefti, við umseting til týskt, av øllum teimum innskriftum her standa, og aftanfyrir hvørja goymir seg ein manna-lagna, sum ikki var málað

upp í ljósum litum. Tað miskunnarleysa kravið um hertænastu bleiv sett tí unga, næstan áðrenn hann var komin til mans. Og útlitið var: um 20 ára hertænastu. Kláraðu teir tað, fingur teir jørð frá statinum, men nógvir vóru teir, ið doyðu ungar, tað sýna innskriftirnar her. Eini tvey dømi kunnu verða tikin:

Quintus Veratius, sonur Lucius'ar, innkallaður til hertænastu í tribunalinum Scabtia, hermaður í XV. legión, og sum er deyður 40 ára gamal, aftaná 19 ára tænastu, liggur grivin her. Grøvina hevur, við testamentariskari avgerð, Lucius Sertorius Faustus latið gera.

Ella: Quintus Lucanus Fronto, sonur Quintus'ar, innkallaður til tænastu í tribunalinum Pollia, hermaður í XV. legión, sum er

deyður 30 ára gamal, aftaná 12 ára tænastu, liggur grivin her. Arvingin Caius Herennius lat hesa grøv gera.

Ella: Sextus Trebonius Pruculus, sonur Quintus'ar, innkallaður til tænastu í Tribunalinum Fabia, deyður 30 ára gamal, aftaná 14 ára tænastu, liggur grivin her.

Henda langa tænastu, sum jú gav teimum stóra venjing, er kanska orsøkin til, at tær rómversku legiónirnar vóru ein tilfík, ræðulig krigsmaskina. Men syndarligt at hugsa sær tað miskunnarleysu lagnu, sum bleiv hesum ungu til-lutað. Alt teirra ungdóms-liv vóru teir í kriggj, og teir vóru í stóðugum livs-vanda.

Carnuntum er ein fornfrøðilig perla, sum liggur og bíðar eftir at verða

grivin fram. Frá hesum lutfallsliga litla útgrefstrarøki røkkur býurin nakað vestur eftir, langt eysturvíð og frá Donau langt suður í landið. Og her liggja so toftirnar þúra óskalaðar undir flag, og alt hetta flag er nú kornakrar og spjaddir bústaðir, so at tað fyrst og fremst er ein trupul ognartøkuspurningur, at sleppa at grava meira.

Tað eru eisini aðrir útgrefstrar av býnum, ið kunnu vitjast. Koyrir ein eystureftir, móti tí litla býnum Deutch Altenburg, so kemur ein nakað áðrenn tað til staðið, har ein hermanna-leiga lá, har 10000 hermenn høvdu stóð, og í samband við leguna var eitt amphiteatr, við pláss til 8000 áskoðarar. Í vest-ara enda av býnum var eitt annað amphiteatr, til tann sivila partin av íbúgv-varinum, við pláss til 13000 áskoðarar.

Tað, sum fór fram á einum tilikum palli, var ræðuligt, men fall heilt náttúrligt inn í rómverskan hugsunarhátt. Soleiðis skuldi vera.

Vit vitjaðu amphiteatr-ið, sum hoyrði við til hermanna-leguna, og sum er heilt útgrívið, ein veldug bygging. Bert arenaðin, ið var eggrund, var 75 m. long og 45 m. breið. Tú sær hélið, har djórini hildu til og hélið, har mennirnir bíðaðu, til teir skuldu út í arenaðina til ein bardaga uppá liv og deyða móti teimum villu djórnum, ella sínámillum, alt imeðan túsundtals av hermonnum, við landsparta-høvdinganum á odda, sótu uppi á áskoðarapláss-unum og stuttleikaðu sær.

Tað hvílir eitt dapurt huglag yvir einum tilikum staði. Ein kann royna at ímynda sær teir ræðuleikar, ið eru farnir fram her, hvar menn, skuldu teir verið dæmdir eftir okkara normum og hugsunarhátti, so vóru mangir av teimum ósekir, slátraðu hvønn annan niður, bert fyri at stuttleika keisaranum og fylgi hansara.

Nú er bygdur ein litil summarleikpallur í miðjari arenaini, har sjónleikir verða framfórir, og har menniskju av 20. öld kunnu sita trygg og stuttleika sær.

Tá tú hevur ferðast nakrar dagar í leivdunum av hesum rómverska stórbýi, so fært tú eisini áhuga fyri tí keisara, sum meira enn nakar annar var við til at skriva søgu her: Marcus Aurelius, ið livdi frá 121 til 180 e.k., og sum var keisari frá ár 161 til 180.

Marcus Aurelius verður ofta nevndur heimspekingurin á keisaratrúnuni, og hann var veruliga heimspekingur, og hoyrði heima millum stórkarnar. Her í Carnuntum

skrivaði hann hugsanir sínar niður, og tað hoyrir enn í dag til tað týðningarmiklasta innan heimskisligar bókmentir.

Um ætlanina við menniskjuni sigur hann, at vit eru skapað til at gera góðar gerðir hvør móti øðrum, og annars at vera fús til at laga okkum eftir alheimsins (kosmos) lógum soleiðis, at vit skilja deyðan og alla aðra líðing, ið ikki slepst undan, sum partur av einari guddómlegari skipan, og sum ein avbjóðing til alt tað besta innan í okkum: tey evnir sum náttúra okkara, við hesum áðurnevnda fyri eyga, er útgrýð við.

Marcus Aurelius var ein vinsælur maður, ein drøttur friðarinn, ið ikki færdi álpskriggj, men samvitskufult vardi ríkið móti fíggingum. Tó, tá tað blómandi Carnuntum, í miðjari 2. öld e.k., varð álópið av markomannarum, einum fólki av germanskari ætt, ið búið norðanfyrir Donau, og fullkomuliga lagt oyði, tá bleiv tað keisaranum ovboðið. Hann savnaði saman ein her uppá 150.000 mans, og fór yvir ein Donau og tók hevnd. Og býurin varð bygdur upp aftur.

Á einari vitjan við Donau í árinum 180 doyði keisarin á skansanum Vindobona, ið lá einar 40 km. vestanfyrir Carnuntum. Eini 200 ár seinna var Rómverjaríki burtur, og við tí Carnuntum, ið heilt fór undir flag, men har sum kansin Vindobona lá, har liggur idag stórbýurin Wien.

Koyrir tú frá útgrefstrinum her í ein beinan sunnan einar 2 km., eftir einum smølum uppdyrkingarvegi, so kemur tú til eina gátuføra bygging, tann einasta sum enn stendur uppi, sum eitt sjónligt prógv fyri býnum, her lá. Tað er Heidantor. Millum slættar, aldandi kornakrar, har nútíðars landbúnaðarmaskinur nú koyra, stendur hann her sum ein anakronisma.

Henda bygging er mest áttót einum »triumfboga«, og var upprunaliga 22 m. høg. Søgumenn hava roynt at funnið fram til, hvat hetta er. Tað mest sannbæriliga er, at tað er bygt av einum keisara í 4. öld, ið á henda hátt vildi seta sær ein veldugan minnisvarða um seg og hernaðarligu brøgd síni.

Tá vit vóru komin so langt, so koyrdu vit nakrar kilometrar afturat, og komu til tann litla býin, ella kanska skulu vit heldur siga bygdina Rohrau. Hetta staðið, um tað er lítið í vavi her tað liggur, og heilt burturgoymt, eigur tó sitt stóra pláss í tónleikasøguni. Her varð Joseph Haydn føddur. Vit

Framhald á síðu 19

JÓLATILBOÐ

MELIS 10 pk.	42.00
KLEMENTINUR 10 kg	118.00
SMØR 250 gr.	7.30
EGG 6 stk. føroysk	6.10
ORANGE JUICE	5.50
EPLAJUICE	4.90
TE 200 gr.	11.75
KAFFI Bernardo 250 gr.	12.75
REYTTKÁL Gammeldaws, 1200 gr.	15.50
SILD Krydd og leyk, 180 gr. føroysk	10.75
EPLIR 10 kg	19.75
EPLIR 2,5 kg	5.75
DUNNUR 2000 gr.	37.75
DUNNUR 2200 gr.	41.50
HØSNARUNGAR 1000 gr.	15.50

Tilboðini eru galdandi so leingi vøra er eftir.

Heygabúðin
Tlf. 55228 - Klaksvík